

festinus pergeret; et ad matulinos celebrant los signum daret; factum est, ut ad primum ictum tintinnabuli, thesaurario et quam pluribus aliis canonicis presentibus, qui ut viderint rei exitum convenerant, mulier arrepta fuit a daemone, sicut praedixerat spiritus falsitatis; sed argente spiritu veritatis, ipsaque coram altari B. Isidori prostrata; daemones se ibi non posse ulterius remanere protestantes, et locum per quem exire deberent, miserabiliter postulantes; per eam partem compulsi sunt egredi, per quam humanae superfluitatis egreditur turpido. Ad indicium divini miraculi, unus illorum daemone per os mulierculae projecit nummum, et alius lapillum, quem de pelago Salmartino se eodem momento asseruit extraxisse: tertius autem jam plumbum loco signi dederat, quod eadem mulier in summitate vitae colligatum circumferebat. Quo viso miraculo; omnes qui adfuimus, universitatis auctorem; qui per beatos Isidorum et Vincentium, ad virtutis suae magnificentiam declarandam, operari mirabiliter non desistit, cantione laudiflua prosequentes, *Te Deum laudamus*, prorumpimus magna voce; campanis omnibus pulsatis, ut justa Psalmistam, in voce exultationis et jubilationis, in chordis et organo, in cymbalis benesonantibus; laudetur de Coelis Deus.

30. Cum contra indictionem Ecclesiae, in festo sanctarum virginum Justae et Rufinae, mulier quaedam servilis operis quidquam facere attentaret; ita viuis manus privatur officio, quod nequaquam poterat eam volvere, vel monere. Sed credens meritis B. Isidori liberari, confestim ululans, et vociferans ad A ejus ecclesiam apportatur. Quae tangens arcam in qua ejusdem sanctissimi corporis cineres reconduntur, tam subita convaluit sanitate, ut plurius, qui a terant, tam clerici quam laici, tam nares, quam feminae, mirarentur.

31. Ecce enim mitissimus ille legiser Moyses sitienti populo aquam de petra producit; et Christi profecto legiser Isidorus sitientem fugitivum de pavimento altaris silice potans reducit. Ecce Sunamitis filium suscitavit Eliseus; et Astoricensis civis surdum et mutum puerum curat Isidorus. Ecce Petrus Aeneam consolidat paralyticum, et Isidorus sanato paralytico, etiam stupentem super hoc convertit Judaeum. Ecce ex obsessis corporibus daemones ejicit Jacobus; exclamant ex his patenter, quod eos frequentes **518** ejiciat Isidorus. Ecce cum Joanne Petro claudum sanat, et quod cum eodem Petro aegrum Isidorus curaverit, puer energumenus pronuntiat. Ecce Isidorus, ut Stephanus Dei gratia plenus, in Legionensi urbe magna in populo signa facit. Ecce in ultimis fere temporibus, ejus meritis imbribus tellus arida secundatur; velut tempore Eliae qui in Carmeli vertice constitutus, tandem pronus oravit in terra, quo usque super aridam sonus multae pluviae est auditus. Congruum esset nimis; sed impossibile, omnia memorare, omniaque colligere, quae per eum Dominus ubique, et maxime in ejus ecclesia operatur; ad ejus namque altare assidue nova coruscant; et multiplicatis intercessoribus, animarum corporumque gloriosa beneficia impetrantur, per Dominum nostrum Jesum Christum.

APPENDIX IV.

CONCILIIUM HISPALENSE II,

SIVE

SYNODUS HABITA IN CIVITATE SPALI, SUB DIE IDUUM NOVEMBRIUM, ANNO NONO REGNANTE SISEBUTO GLORIOSISSIMO PRINCIPE, ERA DCLVII, ID EST, ANNO CHRISTI DCXIX, PRESIDE S. ISIDORO ARCHIEPISCOPO HISPALENSI.

(Hoc concilium habes inter alia Collectionis S. Isidoro attributa, tomo LXXXIV.)

APPENDIX V.

CONCILIIUM TOLETANUM IV

EPISCOPORUM LXII, PROVINCIARUM HISPANIAE ET GALLIAE

Celebratum era DCLXXI, anno Christi DCXXXI

(Hoc etiam concilium exstat tomo LXXXIV.)

APPENDIX VI.

PRÆFATIO COLLECTIÖNIS CANONUM IN QUODAM CODICE VATICANO S. ISIDORO AFFICTA.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI INCIPIT PRÆFATIO SANCTI ISIDORI EPISCOPI.

Isidorus servus Christi Hectori cōservo suo, et parenti in Domino salutem.

1. Compellor a multis tam episcopis quam reliquis servis Dei Canonum sententias colligere, et in

1. In nota ad fin. cap. 91, Isidorianor. adverti, post duo concilia, quibus Isidorus praefuit, apponendam praefationem hanc Isidori nomine ad Hectorem, sive, ut alii legunt, ad lectorem, in codice Vaticano 4160 descriptam, quae fortasse pseudo-Isidoro ansam praebuit colligendi uberiorem aliam, quae in colle-

uno volumine redigere, et de multis unum facere.

2. Quod nullus possit juxta canonicam institutionem accusari, vocari, judicari, aut damnari, donec suis rebus est spoliatus, aut a sede propria vi, aut terrore pulsus.

tionibus pseudo-Isidorianis reperitur: nisi dicere malimus, ab ipso pseudo-Isidoro hanc primum fuisse suppositam, quae vel ab eodem, vel ab alio deinde aucta fuerit. Probabilis tamen esse existimo compendium hoc quoddam esse uberioris praefationis canonum, quae jam typis vulgata est.

7. Nihil qui suis rebus est spoliatus, aut a seculo propria vi, aut terrore pulsus, antequam omnia sibi ablata ei legibus restituantur, et ipse pacifice diu suis fruatur honoribus, sedique propriè regulariter restitutus, ejus multo tempore libere potitur honore, juxta canonicam institutionem accusari, vocari, judicari aut damnari potest. Unde et historia ecclesiastica ab Eusebio Casariensi episcopo confecta de muliere quadam, quæ pro castitate a marito accusabatur, ait: *Præceptum v. l. judicatum est ab imperatore libere diutius ordinare, tum deinde responderet objectis.*

4. Hæc omnes leges tam ecclesiasticæ, quam et vulgares, publicæque præcipiunt. Horum vero concinnantia si omnia ponerentur, ante deliceret dies, et nimis proluxa fieret epistola. Et pluribus tamen aliqua hic ad provocationem aliorum inserere judicavimus.

5. At namque sanctus Leo, Romanæ ecclesiæ antistes, in epistola Chalcedonensi concilio missa: *Quia vero non ignoramus per pravas æmulationes multarum ecclesiarum statum fuisse turbatum, plu-*

4. In editionibus uberioris præfationis est concinnantia, ad mag. concinnantia. Fortasse legendum concinnantia, aut consonantia.

6. Apostolici pro Romanis pontificibus non puto usurpari simpliciter consuevisse nisi post S. Isidori tempora.

7. Aguirrius tom. I concil. Hispan., pag. 25, hoc titulo prænsit ad examen præfationis, et collectionis canonum Isidori nomine vulgata: *Josephi Saenz cardinalis de Aguirre Apparatus ad concilia Hispaniæ pars prima; sive examen, aut scrutinium historico-critico-chronologicum præfationis et collectionis Isidorianæ conciliorum, et epistolarum Decretalium, præsertim ad Hispanias spectantium, in honorem, ac decus S. Isidori archiepiscopi Hispanensis, doctoris sapientissimi, ac celeberrimi.* Subinde pag. 27, ab eo collatur, *Præfatio Isidori in suam collectionem canonum, et conciliorum incipientem: Isidorus peccator servus Christi conservo suo et parenti fidei in Domino salutem.* Hæc est uberior illa præfatio, quam Labbeus et alii jam ediderant, et Aguirrius contra fere omnium doctorum hominum dudum receptam opinionem cum supposititia canonum collectione Isidoro affugebat.

In schedis Zaccarianis invenio collationem editionis uberioris ab Aguirrio et aliis editæ cum codice quodam Vallicellano membranaceo, sæculi ix vel x, in quo est collectio canonum sub Isidori nomine, nescio a quo elaborata, qui etiam descriptionem collectionis subiecit. Variæ lectiones hæc sunt. Editio, *Præfatio usque salutem, Codex, Præfatio Isidori episcopi.* Ed. *Servis Christi, col. Servis Dei.* ed. *Unum volumen, cod. Uno volumine.* et. et alia longiores, alia breviores, cod. *Alia breves, et alia longiores.* ed. *E pluribus, cod. omittit.* ed. *Editiones, col. Dictationes.* ed. *Quot codices, cod. omittit.* ed. *Discrepaverint, col. Disceperunt.* et. *Noscuntur, cod. Cognoscuntur.* ed. *Nec aliquando aliorum trahit, col. omittit.* ed. *Dicunt, cod. omittit.* ed. *Comitatum, cod. Dicimus comitatum.* ed. *Cætum, col. Conventum.* ed. *Concilii usque transeunt, cod. omittit.* ed. *Vel Concilium dictum, cod. Concilium vero Romæ tractum.* ed. *Omnes dirigant, cod. redigat omnia.* ed. *Oculorum, cod. Oculorum comiventia munimina.* ed. *Sibimet, cod. omittit.* ed. *Convenient, cod. Conveniunt.* ed. *Et sicut, cod. sicut.* ed. *Et cæsus, sic, cod. Cæsus vel.* ed. *Dictum, col. omittit.* et. *In principio usque hujus, cod. In hoc vero volumine.* ed. *Posuimus, cod. Ponamus.* ed. *Quod usque judicaverint, col. Qui autem hoc agere melius elegerint, faciant, quod juxta Canones, atque a sapientissimo Concilio judicaverint.* ed. *Præposuimus, cod. Præponimus.* ed. *Vi-*

rimosque fratres injuste sedibus suis pulsos, et in exilia deportatos, atque in locum superstitem (forte superstitum) alios substitutos, his primitas vulneribus adhibeatur medicina justitiæ, ne quisquam ita careat propriis, ut alter utatur alienis. Quem ita errorem omnes relinquant, ut nemini quidem perire honor debeat, sed prioribus episcopis cum omni privilegio suo jus proprium reformetur.)

6. Eadem et antiqui Apostolici, qui fuerunt ante synodum Nicenam, sanxerunt: eadem synodus, que habita est in Lampsaco sub Valentiniano loquitur: eadem plurimæ Romanæ synodi testantur: eadem papa Symmachus, et cæteri sancti. Patres sanxerunt: quorum statuta, prolixitatem vitantes, hic inserere distulimus.

7. Si quis autem hæc plenius scire et legere voluerit, suis in auctoribus invenire et legere pleniter poterit. Si enim de mulieribus sæcularibus (forte sæcularibusque) hominibus hæc constituta sunt, multo magis ecclesiasticis viris et sacerdotibus sunt concessa. Hæc eadem vero et ecclesiastica jura jubent, et sæculi leges præcipiunt.

rorum, cod. omittit. ed. *Postmodum usque hujus Concilii, col. Postmodum vero Nicænorum, Anquiritanorum, Neocæsariensium, Laodicensium, Gangresium: item Præsulum Siricii, Innocentii, B. Zosini, Cælestini, Leonis et Gelasii.* ed. *Græcorum et Latinorum, cod. omittit.* ed. *Distincta, cod. Distinctæ.* et. *Locavimus, cod. Locamus.* ed. *Pro culmine, cod. Procul dubio.* ed. *Coacta, cod. Collecta.* ed. *Ministerio, cod. Ministri.* ed. *Multi usque oppresserunt, cod. omittit.* ed. *Leges constituerunt, cod. Composuerunt leges.* ed. *Multi ergo usque a l totum num. 20, incluiv., cod. omittit.* ed. *Quatuor, col. Tamen quatuor.* ed. *Plenissimam Fidei, cod. Plenissima fide.* ed. *In qua usque definiuit, cod. omittit.* ed. *Quæ usque prædicat, cod. omittit.* ed. *Quæ Nestorium usque personam, cod. omittit.* ed. *In qua usque naturæ, cod. omittit.* ed. *Si quæ sunt, col. Si quæ sint,* ed. *Primus quidem usque ordinem suum, cod. omittit.*

SEQUITUR DESCRIPTIO CODICIS.

Incipit de gradibus et nominibus, vel de ministeriis, de meritis atque de qualitate vel ordinatione Clericorum. In primis de origine vel ordine Clericorum. *Isidorus, Clerus, et Clerici* hinc appellati.

Liber I. constat capitibus 259, quorum ultimum est de duodecim abusionibus, ex quibus suffocatur Justitia.

Liber II constat capitibus 297, de Primatibus Ecclesiæ et de Conciliis temporibus, de vita, et castitate Clericorum præcipuum de prohibitione consortia (sic) cum mulieribus, et de feminis que in fornicatione cum Clericis deprehensæ sunt. In primis quod nulli Sacerdoti Canones liceat ignorare. Ultimum caput est de Monachis, Tonsura et Religiosis vestibus.

D Incipit Textus. Liber III de Baptismo et Chrisma, atque Die dominico, ac Festivitatibus SS. In primis, ut episcopus per Dioccesim suam ambulet, primum discutiatur Cleros (sic) quo modo Baptismi ordinem teneant; capita sunt 294, quorum ultimum est de subjectione subditorum potestatibus.

Incipit de utilitate Pœnitentiæ et sacra communione etiam in ultimis positus, et de aliis causis Christianitatis obtemptis; capita sunt 478, quorum ultimum est de Cenodoxia.

Incipit de legitimis conjugis, et de raptoribus et plurimis nuptiis, atque de concubiis. In primis de incomparabilis testimoniis B. V. Mariæ, et Joseph viri ejus; capita sunt 237, quorum ultimum est de his qui constituta Decretalium ausus fuerit committere (sic). Auctor videtur anonymus Græco-Italus, qui monachum se prodit in suis Præfationibus, que singulis libris præmittuntur.